

ŠOLA ZA ČASTNIKE
IZREDNA GENERACIJA
VED ČASTNIK OBVEŠČEVALEC

ZAKLJUČNA NALOGA

ZMOGLJIVOSTI VOJAŠKIH OBVEŠČEVALNIH,
PROTIOBVEŠČEVALNIH IN VARNOSTNIH SLUŽB SOSEDNIJH
DRŽAV

Kandidat-slušatelj: stotnik Vincenc Peterca

Mentor: major Jože Grbec

Novo mesto, junij 2011

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OBRAMBO
SLOVENSKA VOJSKA
POVELJSTVO ZA DOKTRINO, RAZVOJ, IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE
Šola za častnike

Engelsova ulica 15, 2111 Maribor

Številka:

Datum:

ZAKLJUČNA NALOGA

**Zmogljivosti vojaških obveščevalnih, protiobveščevalnih in varnostnih služb
sosednjih držav,**

Kandidat-slušatelj: stotnik Vincenc Peterca

Mentor: major Jože Grbec

Novo mesto, junij 2012

Povzetek

Strateško varnostno okolje Republike Slovenije ter njenih sosed, se zaradi globalizacijskih procesov, razvoja informacijske družbe, hitrega razvoja držav tretjega sveta, vedno slabših življenjskih pogojev za življenje v državah tretjega sveta, okoljskih sprememb in drugih vzrokov spreminja. Nestabilnost, grožnje in tveganja, ki iz tega izhajajo, so glavni izziv globalne varnosti. Pomen klasičnih vojaških groženj se sicer zmanjšuje, vendar jih dolgoročno ni moč izključiti. Nadomeščajo jih sodobne oblike ogrožanja varnosti, med katere najpogosteje uvrščamo mednarodni terorizem, ilegalne migracije, organizirani kriminal, trgovino z mamili in ljudmi, ekstremizem, različna etnična gibanja, verski fanatizem, okoljske probleme, proizvodnjo nevarnih bioloških, kemičnih in jedrskih snovi in promet z njimi ter zlorabo interneta. Glavne značilnosti naštetih groženj so asimetričnost delovanja, kompleksnost, transnacionalnost, raznovrstnost in nedoločljivost struktur.

Vse takšne spremembe pa vplivajo tudi na delovanje in prilagoditve sedanjim problemom, vojaških obveščevalnih, protiobveščevalnih in varnostnih služb, tako doma kot tudi v tujini.

Ključne besede

Vojaška obveščevalna služba, vojaška varnostna služba, struktura, nadzor.

Summary

Security environment in Slovenia and the other neighbor states is changing, because of globalization, fast development in third world, catastrophic living conditions in the third world, environment issues and other reasons.

Unstable environment, threads and vulnerabilities are the main challenge of global security. The importance of classical military threads is declining. They are replaced by contemporary forms of threatening, international terrorism, illegal migrations, organize crime, drug traffic and proliferation of human beings, different ethnical movement, religious fanatics, environmental problems, production and trade with biological, chemical and nuclear matter. The main properties of these threats are asymmetrical activities, complex, transnational character, diversity and indeterminable structure.

All those changes has influence also in to operation and adaptation present problems fore military intelligence, counterintelligence and security services, at home as a foreign countries.

Key words

Military intelligence service, military security service, structure, control

KAZALO

Povzetek.....	ii
Summary.....	iii
1. UVOD.....	1
1.1 Izhodišče zaključne naloge	2
1.2 Namen in cilji raziskave	2
1.3 Metode dela	2
1.4 Struktura zaključne naloge.....	3
2. VOJAŠKE OBVEŠČEVALNE, PROTI OBVEŠČEVALNE IN VARNOSTNE SLUŽBE REPUBLIKE AVSTRIJE, ITALIJE, HRVAŠKE, MADŽARSKE IN SLOVENIJE	4
2.1 Avstrijske vojaške obveščevalne, protiobveščevalne in varnostne službe	4
2.1.1 Vojaška obveščevalna služba Avstrijske vojske (Heeresnachrichtenamt - HNaA)	5
2.1.2 Avstrijska vojaška varnostna služba (Heeresabwehramt - AbwA).....	6
2.1.3. Italijanske vojaške obveščevalne, protiobveščevalne in varnostne službe	6
2.2 Obveščevalna agencija za zunanjo varnost – AISE.....	8
2.3. Hrvaška vojaška obveščevalna, protiobveščevalna in varnostna Služba.....	9
2.3.1. Vojaška varnostno – obveščevalna agencija (VSOA).....	10
2.4. Madžarske vojaške obveščevalne, protiobveščevalne in varnostne službe.....	11
2.4.1. Vojaška obveščevalna služba (Katonai Felderito Hivatal -KFH).....	13
2.4.2. Vojaška varnostna služba (Katonai Biztonsagi Hivatal - KBH).....	14
2.5. Obveščevalno varnostna služba Ministrstva za obrambo - OVS MORS.....	15
3. PRIMERJALNA ANALIZA OBVEŠČEVALNIH SISTEMOV OBRAVNAVANIH DRŽAV	17
3.1. Primerjalna analiza organizacije obveščevalno-varnostnih sistemov.....	17
3.2. Primerjalna analiza strukture vojaških obveščevalnih in varnostnih služb.....	19
4. VERIFIKACIJA HIPOTEZ IN ZAKLJUČEK	24
LITERATURA.....	27
VIRI.....	27
SEZNAM SLIK	28

SEZNAM TABEL.....	28
SEZNAM GRAFOV.....	28
SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC.....	29
IZJAVA O AVTORSTVU	30

1. UVOD

Organiziranost in še posebej dejavnost vojaških obveščevalno-varnostnih služb sta izredno kompleksna, dinamična in marsikdaj celo protislovna procesa. Do političnega sistema so vojaške obveščevalno-varnostne službe v dvojnem odnosu: na eni strani prispevajo k njegovi trdnosti, stabilnosti in razvoju, na drugi strani pa lahko sprožijo ali nadaljujejo njegovo politično, ustavno ter celo varnostno krizo.

Vedno nove naloge vojaških obveščevalnih služb so pogojevale profesionalizacijo, obveščevalna dejavnost pa je postajala vedno bolj množična in njen obseg se je začel širiti iz vojaške in politične sfere na ekonomsko, tehnično, znanstveno in druga področja. Na vojaško obveščevalno dejavnost je prav tako vplival znanstveno-tehnični razvoj, saj so vojaške obveščevalne službe začele uporabljati tehnične izume kot sredstva obveščevalnega dela, s tem pa je vojaška obveščevalna služba postajala vedno bolj strokovna. Vladajoče elite so začele v svoje državne strukture vgrajevati tudi vojaške obveščevalne službe kot nujno potreben aparat. Te elite so vojaški obveščevalni aparat uporabljale v različne namene, kar je bilo odvisno tudi od načina vladanja in potreb, ki so jih narekovale notranje in zunanje razmere. Sodobni procesi v mednarodnih odnosih, kot tudi notranje potrebe posameznih držav, so sčasoma pogojevali vzpostavitev močnih in notranje specializiranih obveščevalnih sistemov. Tako so pravi razcvet obveščevalne službe (tudi vojaške) doživele med hladno vojno, ki je bila v bistvu vojna obveščevalnih služb.

Tipična omejitev pri preučevanju problematike vojaških obveščevalnih služb je tajnost. V sodobni demokratični družbi obstoj vojaških obveščevalnih služb sam po sebi ne predstavlja tajnosti, saj mora obstoj in delovanje teh služb temeljiti na zakonu. Tajnost se nanaša predvsem na vprašanja, kot so notranja organiziranost služb, identiteta zaposlenih, viri informacij, tekoče operacije, operativni uspehi, vsebina obveščevalnih izdelkov ipd.

Čeprav je tajnost eden od temeljev učinkovitosti delovanja obveščevalnih služb, pa morajo biti nekatera ključna vprašanja delovanja in nadzora nad obveščevalnimi službami v sodobni demokraciji urejena z zakonom. Le uporaba načela vezanosti delovanja državne uprave na zakon namreč zagotavlja preglednost in odgovornost delovanja izvršilne oblasti ter demokratičen nadzor nad njenim delom.

To je za raziskovalce tega področja dobra novica, saj so temeljni dokumenti obstoja in delovanja obveščevalnih služb danes javno dostopni; slabše pa je z mnogimi drugimi dokumenti, ki nosijo oznako tajnosti in javno niso dostopni. V to skupino sodijo poročila obveščevalnih služb, mnoga izmed poročil parlamentarnih delovnih teles, načrti dela in finančni načrti obveščevalnih služb ipd.

Tudi zaposlene v agencijah, poslance in druge osebe, ki imajo opravka z obveščevalnim sistemom, k molčečnosti zavezuje zakonodaja o varovanju tajnih podatkov, zato se je potrebno sprijazniti z dejstvom, da nekaterih vprašanj nikoli ne bo možno raziskati.

Glede na to, da delujem na vojaškem protiobveščevalno varnostnem področju, ki se med drugim ukvarja tudi z proučevanjem tistih Vojaških obveščevalnih, protiobveščevalnih in varnostnih služb, katere posredno ali neposredno spremljajo delovanje Slovenske vojske ter njenih posameznikov, je namen moje zaključne naloge je primerjati organiziranost, strukturo

in zmožnosti vojaških obveščevalnih, protiobveščevalnih in varnostnih služb izbranih držav (Avstrije, Italije, Hrvaške, Madžarske in Slovenije), ter organov državne oblasti, ki so pomembni za izvajanje nadzora nad delom vojaških obveščevalnih, protiobveščevalnih in varnostnih služb izbranih držav.

1.1. Izhodišče zaključne naloge

Splošno znano je dejstvo, da tuje vojaške obveščevalne, protiobveščevalne in varnostne službe aktivno spremljajo dogajanja v Sloveniji in Slovenski vojski. Obenem, pa se te iste službe doma soočajo z številnimi aferami in so vpletene v sumljive zadeve. Marsikatera od teh vojaških obveščevalnih, protiobveščevalnih in varnostnih služb ne deluje samo v interesu države ampak tudi v interesu določenih političnih opcij.

V tej zaključni nalogi se bom opredelil predvsem na naše štiri sosednje države (Avstrija, Italija, Hrvaška in Madžarska) ter njihove vojaške obveščevalne, protiobveščevalne in varnostne službe. Zanima me katere so te službe, kako se imenujejo, kakšna je njihova struktura, kakšne so njihove naloge in kje delujejo. Kakšna je razlika med njimi, tako v strukturi, kot v delovanju in nadzoru ter kakšna je razlika med vojaškimi obveščevalnimi, protiobveščevalnimi in varnostnimi službami sosednjih držav in naše vojaške obveščevalno varnostne službe Ministrstva za obrambo – OVS?

1.2. Namen in cilji raziskave

Namen in cilj moje zaključne naloge je primerjati strukturo vojaškega obveščevalnega, protiobveščevalnega in varnostnega sistema izbranih držav (Avstrije, Italije, Hrvaške, Madžarske in Slovenije), njihovo zmogljivost, funkcije in pooblastila, število zaposlenih in finančna sredstva, ki jih države namenjajo za njihovo delovanje. V analizi izhajam iz naslednjih hipotez:

1. Oblika in temeljne lastnosti političnega sistema vplivajo na lastnosti vojaških obveščevalnih, protiobveščevalnih in varnostnih služb.
2. Vse države (Avstrija, Italija, Hrvaška, Madžarska in Slovenija) imajo integrirani obveščevalni sistem.
3. Zmogljivost Vojaških obveščevalnih, protiobveščevalnih in varnostnih služb Avstrije, Italije, Hrvaške, Madžarske in Slovenije je odvisna od števila zaposlenih, finančnih sredstvih namenjenih za njihovo delovanje, razvejanosti agenturne mreže, pooblastil in interesa države kako jih uporablja.

1.3. Metode dela

V svoji zaključni nalogi bom analiziral vojaške obveščevalne, protiobveščevalne in varnostne službe Republike Avstrije, Italije, Hrvaške, Madžarske in Slovenije, njihovo strukturo obveščevalno-varnostnih sistemov, strukturo vojaških obveščevalnih, protiobveščevalnih in

varnostnih služb ter zmogljivost Vojaških obveščevalnih, protiobveščevalnih in varnostnih služb.

Pri analizi bom uporabil naslednje metode:

- deskriptivno metodo, s pomočjo katere bom pojasnil temeljne pojme s tega področja ter opisal posamezne vojaške obveščevalne, protiobveščevalne in varnostne službe;
- metodo analize vsebine pisnih virov, s pomočjo katere bom obdelal pridobljene podatke iz primarnih in sekundarnih virov - gre predvsem za smiselno razčlenitev in proučevanje posameznih dokumentov, zakonov ter drugih virov, ki jih bom uporabil;
- primerjalno metodo, s pomočjo katere bom izvedel primerjavo vseh, že prej omenjenih indikatorjev.

1.4. Struktura zaključne naloge

V prvem poglavju bom postavil metodološki okvir naloge, teoretično opredelil temeljne pojme, ki so potrebni za nadaljnjo analizo in predstavil cilje naloge ter hipoteze.

V nadaljevanju bom predstavil strukturo obveščevalno-varnostnega sistema izbranih držav ter način delovanja vojaških obveščevalno-varnostnih služb izbranih držav.

V tretjem poglavju bom primerjal in analiziral strukturo obveščevalno-varnostnega sistema izbranih držav, strukturo vojaških obveščevalno, protiobveščevalno varnostnih služb in zmogljivosti vojaških obveščevalno-varnostnih služb izbranih držav.

Primerjavo bom izvedel s pomočjo indikatorjev naštetih v prvem poglavju, nato bo sledila verifikacija hipotez in temeljna spoznanja, do katerih sem prišel s pomočjo naloge.

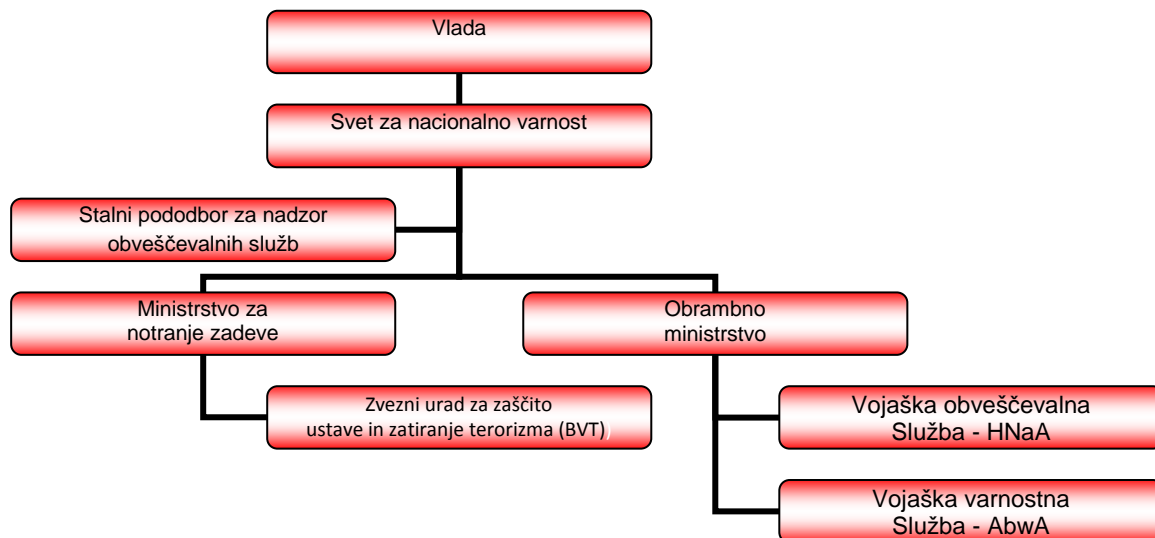
Pri izdelavi zaključne naloge sem se soočal z težavo, ki ji pravimo pomanjkanje informacij. Večina tujih vojaških obveščevalnih, protiobveščevalnih in varnostnih služb sicer ima svoje spletne strani, vendar se na teh spletnih straneh nahajajo podatki, ki dajejo samo nekakšno osnovno informacijo o obstoju in nalogah neke vojaške obveščevalne, protiobveščevalne in varnostne službe. Če že dobimo nekatere podatke o civilnih obveščevalnih, protiobveščevalnih in varnostnih službah, pa je prava umetnost pridobiti zanimive podatke o vojaških obveščevalnih, protiobveščevalnih in varnostnih službah. Te službe delujejo v dokaj zaprtih sistemih in razen v primeru izbruha kakšne afere, ki pricurlja v javnost, o njih kaj dosti slišati, če pa že, gre v veliko primerih za špekulacije in ugibanja.

2. VOJAŠKE OBVEŠČEVALNE, PROTI OBVEŠČEVALNE IN VARNOSTNE SLUŽBE REPUBLIKE AVSTRIJE, ITALIJE, HRVAŠKE, MADŽARSKE IN SLOVENIJE

2.1. Avstrijske vojaške obveščevalne, protiobveščevalne in varnostne službe

Vojaška obveščevalna služba (HNaA - Heeresnachrichtenamt) in Vojaška varnostna služba (AbwA - Heeresabwehramt) sta bili ustanovljeni leta 1985, ko se je na dva dela (obveščevalnega in varnostnega) delila takratna Gruppe für Nachrichtenwesen – NaGrp (Obveščevalna skupina). Vojaška obveščevalna služba pridobiva, obdeluje in ocenjuje informacije o tujih vojaških aktivnostih in projektih tako v tujini kot tudi od mednarodnih organizacij. Vojaška varnostna služba je namenjena zaščiti vojske pred napadi na vojaške objekte, varovanju, usposabljanju in preventivni zaščiti vojakov v republiki Avstriji, kot tudi zaščiti in varovanju občutljivih informacij. Obe vojaški službi delujeta v sklopu Ministrstva za obrambo. Poleg Vojaške obveščevalne službe (HNaA) in Vojaške varnostne službe (AbwA), je bila v Avstriji leta 2002 ustanovljena tudi civilna protiobveščevalno varnostna služba imenovana Zvezni urad za zaščito ustave in zatiranje terorizma (Bundesamtes fuer Verfassungsschutz und Terrorismusbekämpfung) (Globočnik 2010).

Slika 1: Avstrijski obveščevalno varnostni sistem

Vir: http://www.bmi.gv.at/cms/bmi_verfassungsschutz/meldestelle/, 2012.

2.1.1. Vojaška obveščevalna služba Avstrijske vojske (Heeresnachrichtenamt - HNaA)

Vojaška obveščevalna služba Avstrijske vojske (HNaA) je neposredno podrejena, ravno tako kot tudi varnostna služba Avstrijske vojske, ministrstvu za nacionalno obrambo republike Avstrije. Vojaška obveščevalna služba pridobiva, obdeluje in ocenjuje informacije o tujih vojaških aktivnostih in projektih tako v tujini kot tudi od mednarodnih organizacij. Vojaška obveščevalna služba Avstrijske vojske obdelane informacije posreduje Ministrstvu za obrambo, Ministrstvu za zunanje zadeve in vladi republike Avstrije, kot pomoč za sprejemanje odločitev.

Proračun Vojaške obveščevalne službe je glede na zadnje javno objavljene podatke znašal okoli 40. milijonov € in se pokriva iz Obrambnega proračuna. Število pripadnikov Vojaške obveščevalne službe je trenutno, brez agenture oz. tajnih sodelavcev, okoli 800. Dne 12. Julija 2010 je vodenje Avstrijske vojaške obveščevalne službe prevzel Brigadni General Edwin Potočnik.

Vojaška obveščevalna služba Avstrijske vojske zbira podatke od vseh vzhodno avstrijskih državah ter o Balkanu. Po mnenju analitikov je ta služba najboljša služba na svetu, za ta del sveta.

Vojaška obveščevalna služba Avstrijske vojske ima zmogljivosti prisluškovanja tako mobilnih kot tudi stacionarnih komunikacij. Ta zmogljivost se ne uporablja samo za zbiranje obveščevalnih podatkov v tujini, ampak tudi za prisluškovanje pogovorov Avstrijskih državljanov.

Struktura Avstrijske vojaške obveščevalne službe:

Vojaška obveščevalna služba Avstrijske vojske je razdeljena v sedem oddelkov:

- Vodstvo;
- Obveščevalni oddelek;
- Analitični oddelek;
- Logistični oddelek;
- Oddelek informacijske tehnologije;
- Oddelek za elektronsko izvidovanje;
- Razvojni in učni oddelek.

Vojaška obveščevalna služba Avstrijske vojske je tradicionalno na tapeti med političnimi nasprotniki v Avstrijski politiki. Največjo medijsko pozornost pritegne vohunska dejavnost te službe. Z namenom diskreditacije nasprotnika se v javnih občilih pojavlja mnogo podatkov pridobljenih na nezakonit način.

Služba je delovala tudi pri raziskovanju preteklosti bivšega Avstrijskega predsednika Kurta Waldheima.

V preiskavi nacionalnega sveta za preiskavo obveščevalnih služb je bilo ugotovljeno, da je vojaška obveščevalna služba priskrbela zaupne informacije eni od političnih strank.

Vojaška obveščevalna služba Avstrijske vojske je zelo zaprta za javnost. Ni objavljene telefonske številke njihovega urada kot tudi ne spletnega naslova.

2.1.2. Avstrijska vojaška varnostna služba (Heeresabwehramt - AbwA)

Vojaška varnostna služba je bila ustanovljena leta 1985, ko se je prejšnja vojaška obveščevalno varnostna služba razdelila na dva dela. Delila se je na »obrambno« notranjo službo - vojaško varnostno službo in na »ofenzivno« zunanjo obveščevalno službo – vojaško obveščevalno službo.

Vodstvo službe je leta 2004 dobilo prostore na Ministrstvu za obrambo, kar je tudi formalno pomenilo, da služba je podrejena direktno ministru za obrambo.

Avstrijska vojaška varnostna služba deluje skupaj z vojaško obveščevalno službo v sklopu Ministrstva za obrambo. Vojaška varnostna služba je namenjena zaščiti vojske pred napadi na vojaške objekte, varovanju, usposabljanju in preventivni zaščiti vojakov v republiki Avstriji, kot tudi zaščiti in varovanju občutljivih informacij. Služba tesno sodeluje z Zvezno agencijo za državno zaščito in protiterorizem (Bundesamt für Verfassungsschutz und Terrorismusbekämpfung, krajše BVT), ki je obenem tudi največja varnostna služba v državi. Sodelovanje med obema službama je usmerjeno predvsem na protiobveščevalne naloge ter nadzor in ocenjevanje aktivnosti tujih obveščevalnih služb v republiki Avstriji.

Obstajajo štiri podružnice in sicer v Gradcu, Salzburgu, Linzu in Celovcu. Služba je povezana z obveščevalci kateri se nahajajo na vseh misijah Avstrijske vojske.

O službi ni kaj dosti znanega. Proračun službe je glede na zadnje javno objavljene podatke znašal okoli 10. milijonov € in se pokriva iz Obrambnega proračuna. Število pripadnikov Vojaške varnostne službe se po nekaterih javno objavljenih podatkih giblje med 150 in 200 pripadniki. Vodenje službe je 12.7.2010 prevzel generalmajor Anton Oschep.

Naloge vojaške varnostne službe:

Naloge vojaške varnostne službe ureja Zakon o obrambni, kateri je bil v taki obliki sprejet julija 2001. Zakon je razširil pristojnosti obeh obveščevalnih služb Avstrijske vojske. Zakon je šel celo tako daleč, da morajo vse državne ustanove, od vlade navzdol, na zahtevo vojaške varnostne službe le tej posredovati vse podatke o državljanih. Prav tako morajo vojaški varnostni službi posredovati vse podatke o ponarejenih dokumentih, telekomunikacijskih storitvah in internetnih uporabnikih.

Vojaška varnostna služba lahko tako pridobljene podatke, vendar samo v primeru, da gre za ogrožanje vojaške varnosti, uporablja za preiskave, katere lahko izvaja na tajen način, tudi z prisluškovanjem in tajnim snemanjem.

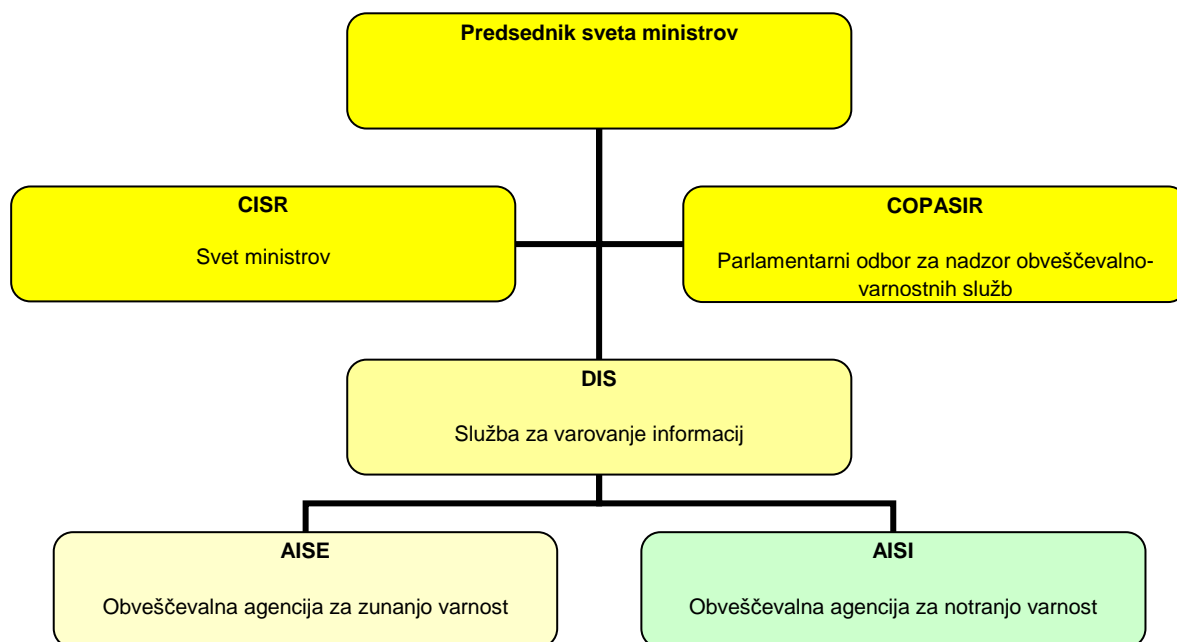
Služba je sestavljena iz štirih oddelkov:

- Vodstveni oddelek (vodenje, obveščevalno usposabljanje, analitika in ocenjevanje, administracija, kadrovske zadeve),
- Oddelek »A« (mednarodni nadzor podjetij),
- Oddelek »B« (obveščevalni oddelek),
- Oddelek »C« (oddelek za tehnično in elektronsko podporo).

2.2. Italijanske vojaške obveščevalne, protiobveščevalne in varnostne službe

Reorganizacija Italijanskega obveščevalno varnostnega sistema, ki je temeljil na Zakonu številka 801 z dne 24.10.1977, se je začela že leta 1981 z ukinjanjem protiteroristične obveščevalne službe UCIGOS. Reforme so se nadaljevale z Zakonom številka 410 z dne 30.12.1991, s katerim je bilo službama SISMI (Servizio per le Informazioni e la Sicurezza Militare - Vojaška obveščevalno varnostna služba) in SISDE (Servizio per le Informazioni e la Sicurezza Democratica – Civilna obveščevalno varnostna služba), naloženo koordiniranje obveščevalnih in preiskovalnih aktivnosti pri dejavnosti preprečevanja organiziranega kriminala. Službi SISMI in SISDE sta bile zadolžene za izvajanje obveščevalnih in varnostnih aktivnosti, tako doma kot v tujini, proti vsem oblikam groženj ali subverzivnega delovanja s strani organiziranih kriminalnih skupin, ki predstavljajo grožnjo državnim organizacijam in razvoju države. V tem času so bile storjene tudi mnoge druge spremembe, med katerimi najbolj izstopa zakon številka 398 z dnem 3.9.2001, kateri predpisuje sedanjo obliko in organiziranje Ministrstva za notranje zadeve. Na osnovi Zakona številka 124 z dne 3.8.2007 o obveščevalno varnostnem sistemu Republike Italije po novem sestavljajo: Svet ministrov za obveščevalno – varnostne zadeve (CISR), Parlamentarni odbor za nadzor obveščevalno-varnostnih služb (COPASIR), Služba za varovanje informacij (DIS), Obveščevalna agencija za zunanjo varnost (AISE), Obveščevalna agencija za notranjo varnost (AISI) kot tudi posamezne resorne službe in organi ministrstva za notranje zadeve, obrambe in financ.

Slika 2: Italijanski obveščevalno varnostni sistem

Vir: <http://www.sicurezzanazionale.gov.it> . 2012.

2.2.1. Obveščevalna agencija za zunanjo varnost – AISE

Obveščevalna agencija za zunanjo varnost (Agenzia informazi-oni e sicurezza esterna – AISE) je nova centralno-avtonomna služba, katera je bila vzpostavljena 28. avgusta 2007. Ta služba je v veliki meri prevzela naloge Vojaške obveščevalno varnostne službe (SISMI).

Naloge AISE, ki za razliko od SISMI ni podrejena ministrstvu za obrambo, so organizacija strateškega, ofenzivnega, političnega, gospodarskega in vojaškega obveščevalnega raziskovanja v tujini. Tistih segmentov torej, ki zelo vplivajo za varnost, integriteto in suverenost države in njenih ekonomskih interesov.

Sedež AISE se nahaja v Rimu in je razdeljena na številčne sektorje (I., II., ..). Iz centralnega sedeža se neposredno upravlja z obveščevalnimi centri, podcentri in nadzornimi točkami. V svoji sestavi ima AISE, ki ga vodi generalni direktor, zelo razvit računalniški center, katerega pa za svoje potrebe uporablja tudi novoustanovljena služba AISI (Obveščevalna agencija za notranjo varnost). Razen tega je Obveščevalna agencija za zunanjo varnost tudi neposredni uporabnik obveščevalnih podatkov do katerih prihaja Vojaški obveščevalni center za elektronsko obdelavo (CIDE), ki pa so vezani na elektronsko opazovanje in prisluškovanje iz zraka. Proračun službe se javno ne objavlja. Po zadnjih javno objavljenih podatkih je proračun službe znašal okoli 150. milijonov €. Število pripadnikov obveščevalne službe (AISE) je trenutno, brez agenture oz. tajnih sodelavcev, okoli 2000 pripadnikov.

Na drugi strani pa je po prenehanju delovanja SISMI, naloge protiobveščevalne zaščite v oboroženih silah republike Italije v začetku leta 2008, prevzela novo ustanovljena služba v Ministrstvu za obrambo imenovana Vojaški obveščevalno – varnostni oddelek (RIS), kateri deluje v generalštabu Italijanske vojske kot štabno varnostni organ.

Naloge RIS zajemajo organizacijo protiobveščevalne zaščite poveljstev enot in objektov ki pripadajo oboroženim silam ter izdelava obveščevalnih dokumentov s katerimi se obvešča uporabnike znotraj oboroženih sil in tudi zunaj.

Naloge AISE so določene v 6. členu zakona 124/2007. Dolžnost AISE je, da razišče in obdelava vse podatke, ki predstavljajo grožnjo iz tujine ter celo izvajanje mednarodnih sporazumov ki so pomembni za obrambo neodvisnosti, celovitosti in varnosti republike Italije. AISE izvaja nadzor nad izdelavo in trgovino jedrskega materiala, drugih strateških materialov ter nadzor informacijske dejavnosti zunaj nacionalnega ozemlja. S tem ščiti politične, vojaške, gospodarske, znanstvene in industrijske interese ter izvaja prepoznavanje vohunske dejavnosti zunaj nacionalnega ozemlja proti republiki Italiji, ki bi lahko škodovali njenim nacionalnim interesom.

Struktura AISE:

- I. Sektor - obrambni sektor /vojaška varnost in protiobveščevalne zadeve
- II. Sektor - obveščevalni sektor / zunanja obveščevalna služba
- III. Sektor - analitični sektor / obdelava in analiza zbranih podatkov 1. in 2. sektorja
- IV. Sektor – sektor telekomunikacij
- V. Sektor – znanstveno tehnični sektor
- VI. Sektor za industrijsko varnost in pogodbe in dobave orožja v tujini
- VII. kadrovski sektor
- VIII. informacijski sektor

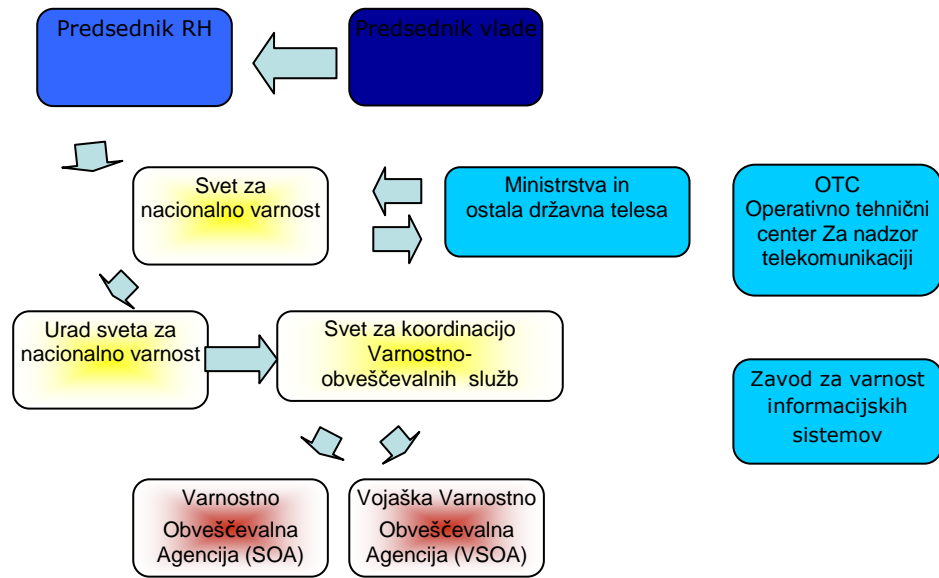
AISE lahko izvaja operacije in deluje zunaj nacionalnega ozemlja. Deluje lahko tako na kopnem, morju ali zraku, prisotni pa so na vseh veleposlaništvih v tujini. Zakon 124/2007 ne predpisuje izrecne prepovedi delovanja AISE v republiki Italiji, kljub temu pa AISE deluje na ozemlju Republike Italije samo v sodelovanju z AISI. Vsako tako delovanje uskladi generalni direktor DIS, z namenom, da ne bi prihajalo do prekrivanja teritorialnih in funkcionalnih pristojnosti.

AISE se usmerja neposredno preko Predsednika sveta ministrov in nato generalnega direktorja DIS. Vendar pa AISE vse analizirane podatke dostavlja svojim delodajalcem; ministrstvu za obrambo, ministrstvu za zunanje zadeve in ministrstvu za notranje zadeve. Vsakemu seveda samo tiste podatke za katere je funkcionalno pristojno. Direktorja Agencije AISE imenuje ali odpokliče Predsednik sveta ministrov. Mandat traja štiri leta in se lahko podaljša za en mandat.

2.3. Hrvaška vojaška obveščevalna, protiobveščevalna in varnostna služba

Hrvaška je leta 2006 sprejela novi Zakon o varnostno-obveščevalnem sistemu (Zakon o sigurnosno-obaveštajnom sustavu, NN 79/06). Novi zakon po mnenju predlagatelja celovito ureja varnostno-obveščevalni sistem kot del sistema nacionalne varnosti Republike Hrvaške, definira vse elemente tega sistema, njihove medsebojne odnose, načine in smernice posamičnega in skupnega delovanja ter oblike strokovnega, parlamentarnega in državljanskega (civilnega) nadzora (Črnčec 2010). Z novim zakonom sta se civilni Obaveštajna Agencija – OA (Obveščevalna agencija) in Protivobaveštajna Agencija – POA (Protiobveščevalna Agencija) združili v enotno službo imenovano Sigurnosno-obaveštajna Agencija – SOA (Varnostno-obveščevalna agencija), Vojna Sigurnostna Agencija – VSA (Vojaška Varnostna Agencija), pa se je preimenovala v Vojno Sigurnosno-obaveštajno Agencijo – VSOA (Vojaška varnostno-obveščevalna agencija). Obveščevalni agenciji se ne delita več glede na svoje geografske pristojnosti (tujina - doma), ampak glede na funkcijsko področje na civilno in na vojaško službo. Po besedah predlagatelja je večja pozornost v novem zakonu posvečena usmerjanju obveščevalnih agencij ter usklajevanju njihovega dela z drugimi državnimi organi (USKOK, policija, carina, finančna policija, različni inšpektorati, Urad za preprečevanje pranja denarja Republike Hrvaške, Urad za zaščito in reševanje Republike Hrvaške ter oseb, katerih prisotnost je koristna za izpolnjevanje nalog) (Videtič 2006).

Slika 3: Hrvaški obveščevalno varnostni sistem

Vir: <https://www.soa.hr/hr/>, 2012.

2.3.1. Vojaška varnostno – obveščevalna agencija (VSOA)

Vojna sigurnosno-obavještajna agencija (Vojaška varnostno – obveščevalna agencija - VSOA) je organizirana v sestavi *Ministarstva obrane Republike Hrvatske* (Ministrstva za obrambo Republike Hrvatske - MORH) in je namenjena načrtovanju in izvajanju podpore MORH.

VSOA zbira in obdeluje podatke o oboroženih silah in obrambnih sistemih tujih držav, o zunanjih pritiskih, ki imajo lahko vpliv na obrambno varnost, ter dejavnosti v tujini z namenom ogrožanja obrambne varnosti države.

Na ozemlju Hrvatske VSOA zbira, analizira, obdeluje in ocenjuje podatke o namerah, zmožnostih in načrtih delovanja oseb, skupin in organizacij na Hrvaškem, katerih cilj je ogrožanje obrambne moči Republike Hrvatske, izvaja tudi ukrepe odkrivanja, spremljanja in zoperstavljanja tem dejavnostim.

Proračun službe se javno ne objavlja. Po zadnjih javno objavljenih podatkih je proračun službe znašal okoli 15. milijonov € in se pokriva iz Obrambnega proračuna. Število pripadnikov Vojaške varnostno – obveščevalne agencije se trenutno giblje okoli 300 pripadnikov.

VSOA sodeluje v protiobveščevalni zaščiti in varovanju zaposlenih, objektov in prostorov MORH in OS (doma in v tujini) ter pri proizvodnji orožja in vojaške opreme (ZSOS: čl. 24, 46). VSOA sodeluje tudi pri pripravi in napotitvi nacionalnega vojaškega kontingenta na mirovno operacijo, in sicer z izdelavo obveščevalno-varnostne ocene, z varnostnim preverjanjem kandidatov ter z obveščevalno-varnostno in protiobveščevalno pripravo kandidatov; v času operacije pa sodeluje pri izvajanju protiobveščevalne zaščite in obveščevalne podpore ter izvaja obveščevalno varnostni debriefing. VSOA v zvezi z mirovnimi

operacijami in drugimi aktivnostmi v tujini ministru za obrambo in načelniku Generalštaba RH posreduje mesečna, po potrebi pa tudi izredna poročila, v katerih predlaga ukrepe za izboljšanje varnostnih ukrepov, s ciljem zaščite udeležencev teh operacij v tujini (Kolenc 2008).

Služba nima represivnih pristojnosti. Njihovo delo je sestavljeno iz posebnih oblik zbiranja tajnih in javnih podatkov, ki so pomembni za nacionalno varnost na svojem področju, obdelavi in analizi teh podatkov in nudenje informacijske podpore namenjene političnim odločitvam ter državnim organom kateri sprejemajo zakone na področjih, ki so velikega pomena za nacionalno varnost.

Vojaška varnostno-obveščevalna agencija za namen protiobveščevalne zaščite izdeluje ocene ogroženosti objektov in varovanih oseb, izvaja varnostno preverjanje oseb, objektov in prostorov, izvaja protiprislušno zaščito in sodeluje pri načrtovanju, izvedbi in nadzoru ukrepov fizične varnosti. Vojaška varnostno-obveščevalna agencija v okviru varnostne zaščite opravlja nadzor gradbenih del, tehnične dokumentacije in opreme ter varnostno preverja zaposlene na teh delih.

Vojaška varnostno-obveščevalna agencija izvaja redni nadzor uveljavljanja ukrepov informacijske varnosti v državnih organih in o tem obvešča pristojne organe (ZSOS: čl. 47, 48, 51). Vlada je z uredbami podrobneje uredila način uporabe in izvajanja ukrepov protiobveščevalne zaščite oseb, objektov in prostora, ki jih izvaja Vojaška varnostno-obveščevalna agencija; določila varovane osebe, objekte in prostore ter uredila medsebojno sodelovanje in obveznosti z SOA (Sigurnostno-obaveštajna agencija – varnostno-obveščevalna agencija), policijo in drugimi organi ter službami pri izvajanju nalog varovanja (http://hr.wikipedia.org/wiki/Vojna_sigurnosno-obavje%C5%A1tajna_agencija 2012).

2.4. Madžarske vojaške obveščevalne, protiobveščevalne in varnostne službe

Konec hladne vojne in razpad ZSSR ter Varšavskega pakta sta neposredno vplivala na velike spremembe, ki so se zgodile konec osemdesetih let v obveščevalno-varnostnem sistemu Republike Madžarske. Glede na predhodno ureditev tega področja so v začetnem obdobju zadržali takratno organizacijo ministrstva za notranje zadeve, razpustili so le tiste organizacijske enote, ki so v prejšnjem obdobju spremljale delovanje »notranjih sovražnikov«. Prav tako so bile ukinjene in razorožene »prostovoljne delavske milice«, ki so delovale pod neposrednim vodstvom nekdanje Komunistične partije Madžarske. V policiji in vojski so bili odpravljeni moteči elementi in vezi s preteklostjo. V tem obdobju so madžarski obveščevalno-varnostni sistem sestavljale obveščevalne in varnostne organizacije v ministrstvu za notranje zadeve in mednarodni oddelki, ki so bili v sestavi drugih institucij, ter vojna obveščevalna in protiobveščevalna služba Madžarske vojske (Savić, Delić, Bajagić 2002: 413).

V obdobju približevanja Natu so se lotili oblikovanja novega obveščevalnega sistema, ki je temeljil na funkcionalno razdeljenih vojaških in civilnih obveščevalnih službah. Končna načela varnosti in obrambne politike Republike Madžarske so bila utemeljena v doktrinarnem aktu CXXV – Zakon o ustavnem delovanju nacionalnih varnostnih služb iz leta 1995, ki ga je ratificiral parlament v odloku (odredbi) 94/1998-XII. 29 (začel je veljati na dan vključitve v

Nato). Aktualna sestava, vloga in funkcija obveščevalnih služb so rezultat burnih pogovorov med političnimi strankami (Babos 2004: 8).

Zakon predstavlja krovni dokument vseh služb, saj ureja organizacijo, pravni položaj, naloge, pristojnosti, usmerjanje in vodenje, parlamentarni nadzor, delovna razmerja, osnovna načela, delovanje, ukrepe, upravljanje in tajno zbiranje podatkov, pravila zaščite in nadzora nacionalne varnosti.

Kakor je razvidno iz zakonskih določil, gre za izrazito decentraliziran obveščevalno-varnostni sistem, ki ga sestavlja pet služb, v katerih je opazen velik vpliv anglo-ameriških varnostno-obveščevalnih sistemov, še posebej ZDA. Madžari so po vzoru National Security Agency – NSA vzpostavili strokovno službo nacionalne varnosti, ki opravlja nekakšen tehnični servis oziroma zbira podatke za vse preostale službe.

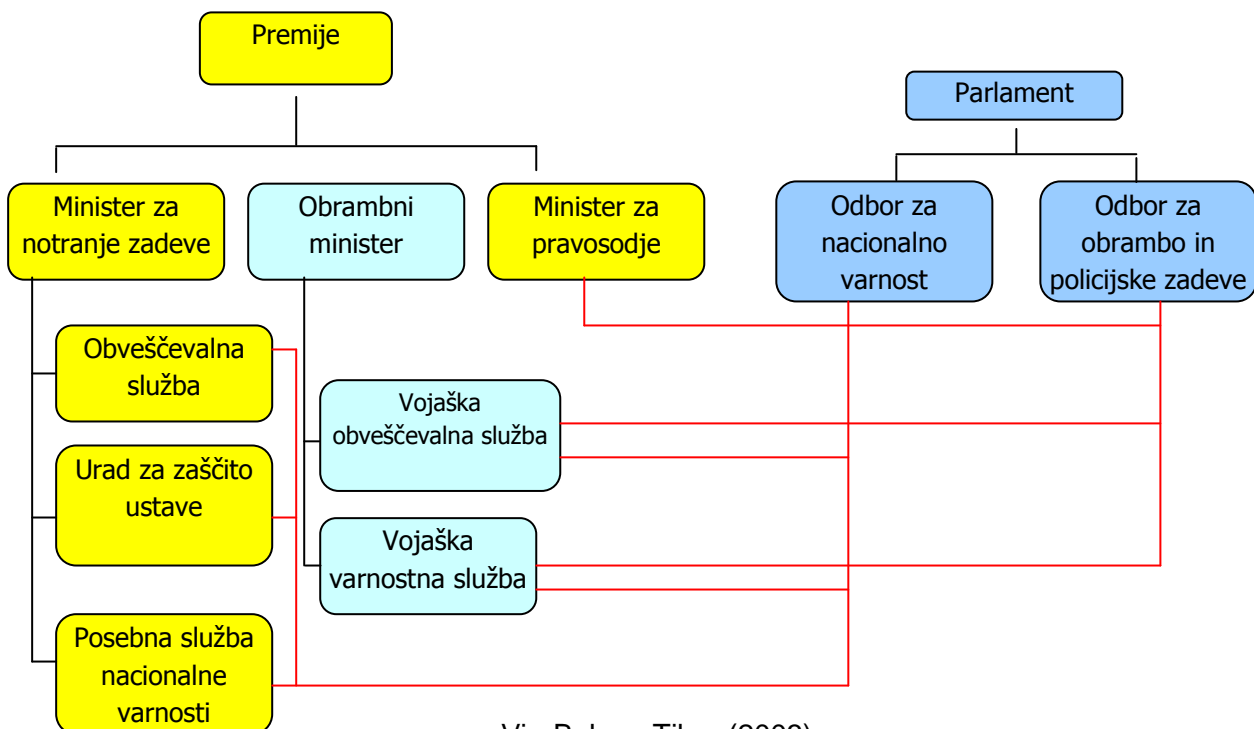
Sheme in z zakonom določene naloge služb so povzete po dokumentu CXXV, ki opredeljuje pet služb. To so:

Tabela št.: 1: Madžarske obveščevalno varnostne službe

Informacios Hivatal (IH)	Obveščevalna služba
Alkotmányvédelmi Hivatal (AH)	Urad za varovanje ustave
Katonai Felderítő Hivatal (KFH)	Vojaška obveščevalna služba
Katonai Biztonsági Hivatal (KBH)	Vojaška varnostna služba
Nemzetbiztonsági Szakszolgálat (NBSZ)	Posebna služba za nacionalno varnost

Vir: <http://www.ah.gov.hu/index.html>, 2012.

Slika 4: Madžarski obveščevalno varnostni sistem

Vir: Babos, Tibor (2003).

2.4.1. Vojaška obveščevalna služba (Katonai Felderito Hivatal -KFH)

1. oktobra 1989 je poveljnik Madžarskih oboroženih sil, ukazal ustanoviti Vojaško Obveščevalno Službo. Služba je bila ustanovljena 14. februarja 1990, podrejena pa je bila neposredno generalštabu.

Rezultat je namenska kadrovska struktura v Vojaški obveščevalni službi, ki ima natančno določene naloge in področja pristojnosti.

Z natančno in namensko specifično organizacijsko strukturo KFH (Katonai Felderito Hivatal – Vojaška obveščevalna služba - KFH), njenih operativnih predpisov, nalog, področja pristojnosti in odgovornosti, so bili ustvarjeni osnovni pogoji za učinkovitejše strokovno delo.

Naloga Vojaške Obveščevalne Službe (Katonai Felderito Hivatal - KFH) Republike Madžarske, je zbiranje informacij, povezanih z vojaškimi vidiki varnostne politike na Madžarskem. KFH analizira in ocenjuje zbrane podatke, in tako prispeva k ohranjanju suverenosti in varnosti Madžarske. KFH je sodobna in dinamična nacionalna vojaška varnostna služba, ki deluje v okviru natančno opredeljenega pravnega okvira, sestavljenega z ustavo in zakoni. KFH je ob polnem spoštovanju državljskih pravic, v skladu z zahtevami demokratične države pod strogim nadzorom Evropskega parlamenta.

Struktura Madžarske Vojaške obveščevalne službe (Katonai Felderito Hivatal -KFH):

1. Direktorat za HUMINT,
2. Direktorat za SIGINT,
3. Direktorat za analize in vrednotenje
4. Direktorat za varnost in administracijo,
5. Direktorat za logistiko, razvoj in finance,
6. Direktorat za človeške vire,
7. Oddelek za načrtovanje.

Proračun službe se javno ne objavlja. Po zadnjih javno objavljenih podatkih je proračun službe znašal 9.520,4 milijarde HUF kar znaša okoli 31. milijonov € in se pokriva iz Obrambnega proračuna. Število pripadnikov Vojaške obveščevalne službe - KFH je trenutno 733 pripadnikov.

Vojaška obveščevalna služba je klasična obveščevalna služba, ki prav tako kot Obveščevalna služba opravlja vse faze obveščevalnega ciklusa na vojaškem področju, ki so pomembne za odločitve vlade in se nanašajo na tujino oziroma so v povezavi z njo.

Ta služba poleg drugih nalog opravlja obrambno-strateško obveščevalno dejavnost za potrebe generalštaba madžarskih oboroženih sil. Po zakonu ima velike pristojnosti na področju vrednotenja in ocenjevanja usposabljanja oziroma usposobljenosti ter bojne pripravljenosti izvidniških enot Madžarske vojske.

Naloge vojaške obveščevalne službe so zbiranje in analiziranje informacij pridobljenih v tujini in katere se nanašajo na vojaško varnost republike Madžarske. Služba ravno tako zbira

podatke o terorističnih organizacijah katere ogrožajo oborožene sile. Služba zagotavlja varnostno zaščito vojaških objektov in oseb v tujini (www.ah.gov.hu/index.htm 2012).

2.4.2. Vojaška varnostna služba (Katonai Biztonsagi Hivatal - KBH)

Leta 1990 je bil izdan Akt X., kateri je začasno urejal metode delovanja tajnih služb ter Vladna Odredba 26/1990 (II.14), ki je začasno odredila delovanje nacionalnih varnostnih nalog, parlament pa jo je potrdil 25. januarja 1990. Po uveljavitvi Odredbe sta začeli delovati dve civilni in dve vojaški tajni službi. Tega dne je bila ustanovljena tudi Vojaška Varnostna Služba Madžarske vojske.

Vojaška varnostna služba je služba nacionalne varnosti, zadolžena za varovanje obrambne oziroma vojaške varnosti države. Odgovorna je predvsem za varnost Ministrstva za obrambo in Madžarskih obrambnih sil (MO in MOS). Namen službe je, da skupaj z drugimi službami nacionalne varnosti skladno z zakonom in uporabo tajnih načinov in metod zbira podatke. Njen cilj je zaščita ustavne funkcije teh organov. Pripadniki urada opravljajo naloge na častniških in podčastniških dolžnostih znotraj različnih enot.

V okviru svojih nalog pripadniki urada izvajajo operativne dejavnosti tajno in javno, vzpostavljajo tajne zveze in stike. Da bi preprečili nevarnosti, ki pretijo nacionalni obrambi, potekajo dejavnosti znotraj organov, ki bi lahko bili ogroženi. To so opazovanje, preiskave in tudi pripravljalne preiskave, katerih namen je zbiranje podatkov, ki bi podkrepili nadaljnje raziskave ali pa bi se z njihovo pomočjo ugotovile pomanjkljivosti potrebnih pooblastil.

Služba analizira in ocenjuje zbrane podatke ter hrani vse, kar bi lahko bilo koristno za nacionalno varnost. Rezultate preiskav, ki temeljijo na ocenah urada, posreduje vladi prek ministra za obrambo. Smisel tega je obveščanje vlade o razvoju varnostne situacije, o značilnostih primerov, ki potekajo, o statusu primerov velikega pomena ali o rezultatih nalog, ki jih je odredil minister.

Struktura Madžarske vojaške varnostne službe (Katonai Biztonsagi Hivatal - KBH):

1. Operativni oddelek,
2. Operativni oddelek,
3. Operativni oddelek,
4. Operativni oddelek,
5. Kadrovski oddelek,
6. Podpora operacijam,
7. Domovinska varnost,
8. Administracija.

Proračun službe se javno ne objavlja. Po zadnjih javno objavljenih podatkih je proračun službe znašal 2.495 milijarde HUF kar znaša okoli 8,4. milijona € in se pokriva iz Obrambnega proračuna. Število pripadnikov Vojaške varnostne službe - KBH je trenutno 217 pripadnikov.

Vlada nadzoruje Službo prek ministra za obrambo. Sfera oblasti pokriva vse administrativne in finančne pravice, ki se nanašajo na organizacijo z velikim izborom pooblastil. Uradu predseduje generalni direktor, ki ga postavlja in zamenjuje predsednik vlade na priporočilo ministra za obrambo.

Ena glavnih značilnosti Službe je tajno zbiranje informacij. Temelj te dejavnosti je izvršitev naloge z uporabo posebnih metod in sredstev. Spoštovanje zasebnosti, zasebnih posesti ali poslov zahteva, da se posebne metode in sredstva lahko uporabljajo samo skladno s pravno veljavnimi pooblastili in zakoni.

Službe nacionalne varnosti se lahko pooblastijo za opravljanje tajnega zbiranja informacij samo v primeru, če jih ni mogoče pridobiti na noben drug (javno dostopen) način.

V okviru svojih zadolžitev Vojaška varnostna služba tajno zbira tiste informacije, ki zahtevajo zunanje pooblastilo, in tiste, za katere zunanje pooblastila ne potrebuje.

Po zakonu mora biti o vseh primerih, ki lahko na kakršen koli način kršijo človekove pravice, prek generalnega direktorja urada obveščen minister za pravosodje. Da bi se takšna operativna dejavnost lahko začela, mora minister za pravosodje oziroma za to pooblaščen oseba za začetek zbiranja kakršnih koli informacij, ki zahtevajo uporabo posebnih metod in sredstev, izdati pooblastilo v pisni obliki (www.kbh.gov.hu 2012)

2.5. Obveščevalno varnostna služba Ministrstva za obrambo - OVS MO

»Obveščevalno varnostna služba opravlja strokovne obveščevalne naloge na področju obrambe države. Obveščevalne naloge »obsegajo zbiranje, dokumentiranje in analiziranje informacij in podatkov o tujini, ki so pomembni za obrambne interese države« (Škrlj 2005: 64).

OVS je vojaška obveščevalna služba, ki črpa svojo zakonsko podlago iz Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o obrambi (Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o obrambi, 2002: členi 32-36) in iz Uredbe o obveščevalno-varnostni službi Ministrstva za obrambo (Uredba o OVS MO, 1999). Z Uredbo se podrobneje ureja delovanje in organizacija OVS.

Za začetek OVS štejemo leto 1991, ko je iz Sektorja 9 v okviru MO nastala 6. uprava, ki je delovala proti takratnemu poveljstvu JLA. 6. uprava se je nato preimenovala v VOMO - varnostni organ MO. Z Zakonom o obrambi, ki je bil sprejet decembra 1994, pa je znotraj MO, kot organizacijska enota, nastala današnja obveščevalno varnostna služba. Delavci službe in pripadniki njene vojne sestave opravljajo strokovne obveščevalne, protiobveščevalne in varnostne naloge na obrambnem področju. Te naloge opravljajo v skladu z usmeritvami Vlade in Sveta za nacionalno varnost. Po potrebi OVS sodeluje s civilno obveščevalno službo, policijo in drugimi državnimi organi (Uredba o OVS MO, 1999: člen 7).

Obveščevalne in protiobveščevalne naloge obsegajo zbiranje, dokumentiranje in analiziranje informacij in podatkov o tujini, ki so pomembni za obrambne interese države zlasti pa:

- ugotavljanje in ocenjevanje vojaških in politično varnostnih razmer ter vojaških zmogljivosti izven države, ki so posebnega pomena za varnost države;
- odkrivanje in preprečevanje dejavnosti obveščevalnih služb vojaških organizacij ter drugih organov, ki ogrožajo obrambne interese države, SV ali ministrstva;
- zbiranje in ocenjevanje podatkov o razmerah na območjih, kjer pri opravljanju vojaških nalog delujejo tudi pripadniki SV (Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o obrambi, 2002: člen 32, 1. odstavek).

Varnostne naloge na obrambnem področju so:

- odkrivanje, preiskovanje in preprečevanje ogrožanja varnosti določenih oseb, delovnih mest, objektov in okolišev, ki jih uporablja ministrstvo in SV v državi ali zunaj nje ter podatkov o razvoju ali proizvodnji vojaškega orožja in opreme;
- preiskovanje KD v skladu z zakonom;
- proučevanje in predlaganje rešitev za fizično in tehnično varovanje;
- operativno varovanje določenih oseb, delovnih mest, objektov in okolišev, ki so posebnega pomena za obrambo;
- varnostno preverjanje oseb v skladu s predpisi;
- usmerjanje dela vojaške policije pri opravljanju določenih varnostnih nalog v skladu s tem zakonom (Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o obrambi, 2002: člen 32, 2. odstavek) ..

Struktura Obveščevalno varnostne službe MORS:

1. varnostni sektor,
2. Operativni sektor,
3. Analitični sektor,
4. Služba za notranjo zaščito,
5. Kriminalistična služba OVS,
6. Služba za splošne in administrativne zadeve,
7. Center za informacijsko tehnologijo in telekomunikacije.

Temeljna metoda dela na obveščevalnem in protiobveščevalnem področju je raziskava, ki se lahko nanaša le na področje dela službe oziroma njene pristojnosti (Uredba o OVS MO, 1999: člen 8). S pomembnejšimi ugotovitvami OVS seznanja ministra, načelnika generalštaba, predsednika vlade, predsednika republike in po odločitvi predsednika vlade tudi druge organe (Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o obrambi, 2002: člen 33). Delavci OVS, ki opravljajo protiobveščevalne in varnostne naloge, imajo pri svojem delu enaka pooblastila kot delavci policije, vendar le v določenih primerih v skladu s 158. členom Zakona o kazenskem postopku. Pri svojem delu pa lahko uporabljajo tudi posebne operativne metode in sredstva dela po postopku in na način, kot ju določa zakon za SOV.O. in kriminalistično službo (Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o obrambi, 1994: člen 34) (Rebernik 2010: 36).

3. PRIMERJALNA ANALIZA OBVEŠČEVALNIH SISTEMOV OBRAVNAVANIH DRŽAV

3.1. Primerjalna analiza organizacije obveščevalno-varnostnih sistemov

Tabela št. 2: Pregled strukture obveščevalno varnostnih sistemov

	Avstrija	Italija	Hrvaška	Madžarska	Slovenija
Civilna obveščevalno varnostna služba	BVT	AISE	SOA	IH AVH NBSZ	SOVA
Vojaška obveščevalna služba	HNaA		VSOA	KFH	OVS
Vojaška varnostna služba	AbwA			KBH	
Varnostna služba		AISI			
Oblika organiziranja obveščevalno-varnostnega sistema	Integrirani obveščevalno-varnostni sistem	Integrirani obveščevalno-varnostni sistem	Integrirani obveščevalno-varnostni sistem	Integrirani obveščevalno-varnostni sistem	Integrirani obveščevalno-varnostni sistem

Položaj, vloga cilje in vsebino dela obveščevalnih služb opredeljujejo temeljne značilnosti političnega sistema. Cilji in metode dela so determinirani s cilji in strateškimi usmeritvami vladne politike. Struktura obveščevalno-varnostnega sistema in število obveščevalno varnostnih služb se razlikuje glede na posamezno državo (glej tabelo št. 2). Na število posameznih služb prav gotovo vpliva velikost države, zgodovinske izkušnje ter mednarodna varnostna in politična vloga države.

- Avstrija in Madžarska imata ločeno vojaško obveščevalno in varnostno dejavnost medtem, ko imajo Italija, Hrvaška in Slovenija vojaško obveščevalno in varnostno dejavnost združeno. V Italiji za vojaško obveščevalno dejavnost skrbi civilna zunanja obveščevalna služba AISE, za vojaško protiobveščevalno in varnostno dejavnost pa skrbi štabno varnostni organ (Oddelek generalštaba za obveščevalno varnostne zadeve - RIS) ter Karabinjerji.

- Oblika organiziranja obveščevalno-varnostnih sistemov je pri vseh štirih državah podobna. Vse imajo namreč integrirani obveščevalni sistem, ki združuje dejavnosti vseh obveščevalnih služb in sredstev države, katerega cilj je čim učinkovitejše zadovoljevanje potreb ustreznih organov odločanja. V takem sistemu lahko najdemo elemente decentraliziranega in centraliziranega sistema. V Italiji prevladuje element centraliziranega sistema, kar pomeni, da ima na eni strani eno centralno obveščevalno službo (AISE) in več služb, ki opravljajo protiobveščevalne in varnostne naloge. V Avstriji, Hrvaški in na Madžarskem pa prevladujejo elementi decentraliziranega sistema, saj so obveščevalne službe organizirane po različnih resorjih, ki pa so med seboj povezani.

Tabela št. 3: Pregled funkcij in pooblastil vojaških obveščevalno-varnostnih služb

	Avstrija		Italija	Hrvaška	Madžarska		Slovenija
	HNaA	AbwA	AISE	VSOA	KFH	KBH	OVS
Obveščevalna funkcija	+		+	+	+		+
Varnostna funkcija		+		+		+	+
Protiobveščevalna funkcija		+		+		+	+
Področje dela:	+	+	+	+	+	+	+
- Tujina							
- Domovina	+	+	+	+		+	+
Uporaba posebnih metod in sredstev dela	+	+	+	+	+	+	+

- Hrvaška VSOA in Slovenski OVS sta edini Vojaški obveščevalno-varnostni službi, ki združuje tako obveščevalno, protiobveščevalno kot tudi varnostno dejavnost. V Avstriji in na Madžarskem so te funkcije ločene tako, da imajo vojaške obveščevalne službe opravke z obveščevalnim delom medtem, ko se vojaške varnostne službe ukvarjajo z protiobveščevalno-varnostnim segmentom. Edina izjema je Italija kjer Vojaško obveščevalno dejavnost pokriva civilna obveščevalna služba AISE medtem, ko protiobveščevalno varnostno dejavnost pokriva štabno varnostni organ (Oddelek generalštaba za obveščevalno varnostne zadeve) – RIS ter Karabinjerji.

- Vse vojaške obveščevalne službe v Avstriji, Italiji, Hrvaški, Madžarski in Sloveniji imajo pravico do uporabe posebnih operativnih metod in sredstev dela. V vseh petih državah so iz tega vidika človekove pravice in temeljne svoboščine ustrezno ustavnopravno in kazenskopravno zaščitene.

3.2. Primerjalna analiza strukture vojaških obveščevalnih in varnostnik služb

Tabela št. 4: Pregled strukture vojaških obveščevalnih služb

	Avstrija HNaA	Italija AISE	Hrvaška VSOA	Madžarska KFH	Slovenija OVS
Obveščevalna dejavnost	+	+	Ni podatkov	+	+
Analitična dejavnost	+	+		+	+
Dejavnost informacijske tehnologije	+	+		+	+
Dejavnost elektronskega izvidovanje	+	+		+	+

Italijanska civilna Obveščevalna agencija za zunanjo varnost (Agenzia informazi-oni e sicurezza esterna – AISE) je prevzela naloge bivše Vojaške obveščevalno varnostne službe (SISMI), naloge protiobveščevalne zaščite v oboroženih silah republike Italije pa je prevzela novo ustanovljena služba v Ministrstvu za obrambo imenovana Vojaški obveščevalno – varnostni oddelek (RIS). Naloge RIS zajemajo organizacijo protiobveščevalne zaščite poveljstev enot in objektov ki pripadajo oboroženim silam ter izdelava obveščevalnih dokumentov s katerimi se obvešča uporabnike znotraj oboroženih sil in tudi zunaj. Avstrija in Madžarska imata v svoji sestavi tako Vojaško Obveščevalno službo kot tudi Vojaško varnostno službo medtem ko sta Hrvaška in Slovenija obveščevalno in varnostno dejavnost združili v eni službi.

- Iz tabele št.: 4 je razvidno, da so vse vojaške Obveščevalne službe v naši soseščini približno enako organizirane. Hrvaška je ena redkih držav, ki ne objavi svoje strukture vojaške obveščevalne in varnostne službe. Vse vojaške obveščevalne službe (Avstrija, Italija, Madžarska in Slovenija) imajo v svoji organizaciji oddelek/sektor/upravo/službo za obveščevalno dejavnost, ki pa se kljub enakemu naboru nalog, v vsaki službi imenuje nekoliko drugače. Avstrijska vojaška obveščevalna služba (HNaA) ima tako Obveščevalni oddelek, Italijanska zunanja obveščevalna služba (AISE) ima Obveščevalni sektor, Madžarska vojaška

obveščevalna služba (KFH) ima več direktorats, kateri se ukvarjajo z obveščevalno dejavnostjo po posameznih segmentih, Slovenska vojaška Varnostno obveščevalna služba (OVS) pa ima v svoji sestavi tako imenovani Operativni sektor.

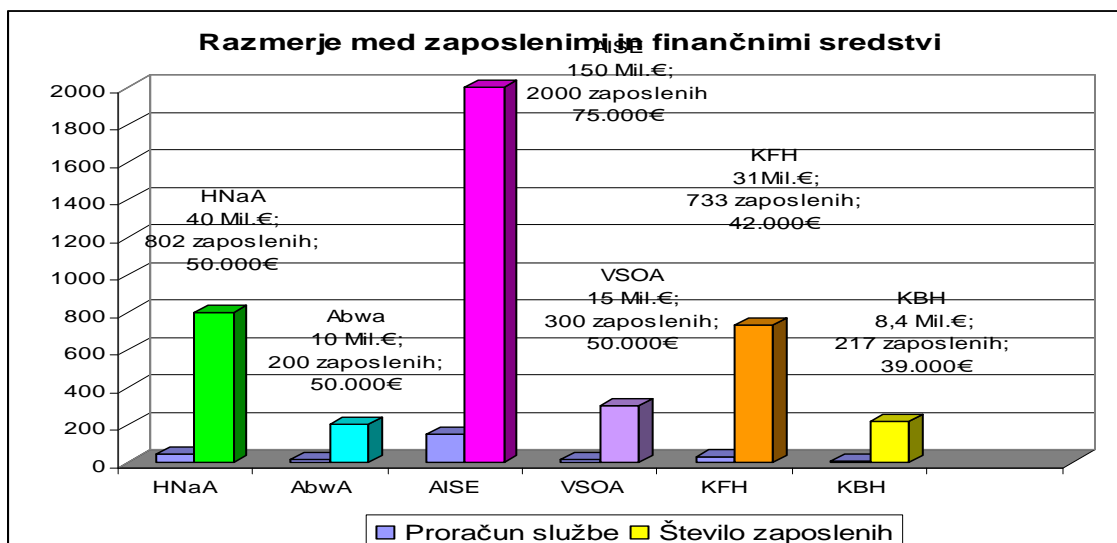
- Vse zgoraj našteje Vojaške obveščevalne službe imajo v svoji sestavi tudi analitično službo, njena velikost pa se giblje od oddelka, sektorja do direktorata (Madžarska), kar pa je odvisno tudi od velikosti službe.
- Vse službe se prav tako ukvarjajo z spremljanjem in nadziranjem pretoka informacij preko elektronske tehnologije.
- Ravno tako imajo vse zgoraj navedene vojaške obveščevalne službe v svoji sestavi službo za elektronsko izvidovanje, katere svoje naloge opravljajo s pomočjo vojaških enot specializiranih za nadzor telekomunikacij. Delo poteka preko stacionarnih centrov za elektronsko izvidovanje oziroma preko premičnih postaj za elektronsko izvidovanje. Najbolj napredna od naših sosed je trenutno Italija, katera je praktično ukinila stacionarne centre za elektronsko izvidovanje, svoje delo na področju elektronskega izvidovanja pa izvaja s pomočjo satelitske in letalske tehnologije.

3.3. Primerjalna analiza Zmogljivosti vojaških obveščevalnih, protiobveščevalnih in varnostnih služb

Tabela št. 5: Pregled finančnih sredstev in števila zaposlenih

	Avstrija		Italija	Hrvaška	Madžarska		Slovenija
	HNaA	AbwA	AISE	VSOA	KFH	KBH	OVS
Proračun službe (v milijonih EURO)	40	10	150	15	31	8,4	/
Število zaposlenih	802	200	2000	300	733	217	100

Graf št.: 1: Razmerje med zaposlenimi v Vojaških obveščevalnih službah in njihovih proračunskih sredstvih

Najštevilčnejša Vojaška obveščevalna služba v naši sosesčini je Italijanska Zunanja obveščevalna služba AISE, ki pa je obenem tudi največji proračunski porabnik. Vendar je potrebno poudariti, da Italijanska Zunanja obveščevalna služba AISE, združuje tako civilni kot tudi vojaški segment zunanje obveščevalne službe. Za vojaško protiobveščevalno in varnostno dejavnost v Italijanski vojski skrbi štabno varnostni organ (Oddelek generalštaba za obveščevalno varnostne zadeve - RIS) ter Karabinjerji, kateri pa sredstva za svoje delovanje črpajo direktno iz obrambnega proračuna. V povprečju na vsakega pripadnika te službe pride okoli 75.000 € proračunskih sredstev.

Hrvaška in Slovenija imata za razliko od Avstrije in Madžarske, svojo vojaško obveščevalno službo in vojaško varnostno službo združeno v eno službo. Slovenija ima v svoji Vojaški Obveščevalni službi zaposleno okoli 100 pripadnikov, financira pa se iz obrambnega proračuna. Hrvaška pa ima v svoji Vojaški varnostno-obveščevalni agenciji zaposleno okoli 300 pripadnikov, proračun službe pa na podlagi javno dostopnih virov znaša okoli 15. milijonov €, kar znaša okoli 50.000 € na zaposlenega.

Povprečna vsota, ki jo vlade namenjajo svojim Vojaškim obveščevalnim službam na zahodu znaša okoli 40. milijonov €, kar znaša okoli 50.000 € na posameznega zaposlenega v tej panogi. Vojaške varnostne službe za svoje potrebe dobijo nekoliko manj proračunskih sredstev, manj pa imajo tudi zaposlenih. V vojaških varnostnih službah je v povprečju med 200 in 300 zaposlenih, njihov proračun pa znaša okoli 50.000 € na zaposlenega. Med našimi sosednjimi državami v tem primeru nekoliko izstopa Madžarska vojaška varnostna služba z proračunom okoli 39.000 € na zaposlenega.

Vojaške obveščevalno-varnostne službe sosednjih držav, svoja proračunska sredstva namenjena za njihovo delovanje namenjajo za najrazličnejše dejavnosti. Vojaške varnostne službe se ukvarjajo predvsem z problematiko v svojih vojaških organizacijah, varovanju in nadzorovanju vojakov in vojaškega premoženja ter preprečevanju tujih vojaških

obveščevalnih služb, da bi kakor koli vplivale na delovanje njihove vojske oz. pridobila podatke ter po možnosti tudi sodelavce iz njihovih vrst. Pri tem vse vojaške varnostne službe v naši sosesčini v skladu z sprejetimi zakoni lahko uporabljajo prikrite metode delovanja.

Avstrijska Vojaška varnostna služba (AbwA) je ena redkih služb katera ima zakonsko določene pravice, po katerih morajo vsi državni organi, od vlade navzdol, službi posredovati podatke o svojih državljanih. Prav tako morajo vojaški varnostni službi posredovati vse podatke o ponarejenih dokumentih, telekomunikacijskih storitvah in internetnih uporabnikih.

Madžarska Vojaška varnostna služba je ena redkih varnostnih služb v Evropi, ki ima z zakonom določeno nalogo odkrivati vsakršne aktivnosti tujih tajnih služb, ki bi lahko ogrozile suverenost ali bistvene interese Madžarske (vse ostale službe imajo izdelane samo mehanizme za nadzor nad aktivnostmi domačih obveščevalnih služb in nad prisotnostjo tujih policistov na svojem ozemlju, praktično nobena od njih pa nima nobenih zakonskih določb, ki bi zagotovile učinkovit pregled nad dejavnostmi tujih obveščevalnih služb na svojem ozemlju). Trenutno v Madžarski Vojaški varnostni službi poteka temeljita reorganizacija. Z 30.11.2011 je bil zamenjan generalni direktor službe. Nasledil ga je njegov namestnik. Povod za zamenjavo generelnega direktorja Vojaške varnostne službe naj bi bil po besedah ministra za obrambo neusklajeno sodelovanje obeh vojaških služb z organi civilnega pregona v primeru preganjanja romov s strani neofašistov in obritoglavcev v letu 2011.

Hrvaška Vojaška varnostno-obveščevalna agencija se ukvarja z notranjimi težavami. To agencijo zelo bremeni nepotizem, ki pa je zelo razširjen tudi v civilni obveščevalno varnostni agenciji (SOA). Praktično vsi vodilni možje VSOA imajo v tej agenciji zaposlene svoje najbližje oz. sorodnike oz. so le te po svojih kanalih zaposlovali v SOA in obratno. Število zaposlenih se je od leta 2004 na podlagi sosrodstvenih povezav povečalo za skoraj 50%. Leta 2008, ko je bilo jasno da bo odšel tedanji šef VSOA Gordan Čačić, se je vnel boj za njegovega naslednika. Ognjen Preost (do takrat njegov namestnik) je na vsak način hotel zasesti njegovo mesto. Ko je bilo jasno, da bo nov šef VSOA postal Grdić so začeli Preost in njegov SINJSKI LOBI z njegovo diskreditacijo. Očitani so mu zločine leta 1991 v Zagrebu, kjer je deloval kot poveljnik mesta Zagreb, nepoznavanje sistema VSOA, ker naj bi prihajal iz dolžnosti iz Bruslja.

Nihče pa se ni ukvarjal, da je Grdić visiko izobražen kader z vojno akademijo (v Italiji) in dvema magisterijema medtem, ko je Preost najmlajši Hrvaški general (28 let) - postal je z blagoslovom Mesiča - bil vmešan v številne afere (kot šef analitike v SIS je v operaciji »kameleon« preprečeval opoziciji, da bi prevzela oblast, prisluškoval in spremljal pa je tudi nevladne organizacije – glas 99, Hrvaški Helsinški odbor ..) Hitro je postalo jasno da za vsem tem stoji Sinjski lobij v vojski, ki pa deluje še naprej.

Italijanska Vojaška protiobveščevalno varnostna služba je organizirana v okviru Štabno-varnostnega organa generalštaba Italijanske vojske. Služba se imenuje Vojaški obveščevalno – varnostni oddelek (RIS). Naloge RIS zajemajo organizacijo protiobveščevalne zaščite poveljstev enot in objektov ki pripadajo oboroženim silam ter izdelava obveščevalnih dokumentov s katerimi se obvešča uporabnike znotraj oboroženih sil in tudi zunaj. Vojaški obveščevalno – varnostni oddelek (RIS) trenutno zaposluje okoli 150 častnikov in podčastnikov, deluje pa tako doma kot v tujini. RIS deluje na vseh vojnih

območjih, kjer je prisotna Italijanska vojska, kot tudi na italijanskih veleposlaništvih. RIS zelo tesno sodeluje z AISE in je prisoten povsod kjer se nahajajo Italijanski vojaki.

Sosednje Vojaške obveščevalne službe pa delujejo ravno nasprotno. Njihov namen je prodreti čim globlje v sistem tuje vojaške organizacije, posredno pa tudi v gospodarski in politični sistem tuje države. Avstrijska vojaška obveščevalna služba (HNaA) ima, dobro organizirano in vzpostavljeno agenturno mrežo, katera pokriva celoten Balkan vključno Slovenijo. Njihov primarni cilj je sicer spremljanje in odkrivanje islamskih skrajnežev, katerih sedež v zahodni Evropi se nahaja na Dunaju. Sekundarni cilj pa je vsekakor spremljanje dogajanj tako na vojaškem kot tudi na gospodarskem in političnem področju v celotni Balkanski regiji. V ta namen ima Avstrijska vojska postavljenih niz stacionarnih in premičnih centrov za prisluškovanje in spremljanje vseh telekomunikacijskih in radijskih signalov, katere pa ne spremljajo samo doma, temveč tudi v tujini. Njihove Nacionalne Obveščevalne Celice delujejo tako v Bosni in Hercegovini kot na Kosovu.

Italija svoje Vojaške obveščevalne službe nima. Njeno delo opravlja leta 2007 ustanovljena civilna obveščevalna služba AISE v sklopu katere se nahaja tudi bivša vojaška obveščevalna služba SISMI. Služba AISE je neposredni uporabnik obveščevalnih podatkov katere zbira Vojaški obveščevalni center za elektronsko obdelavo (CIDE). CIDE zbira obveščevalne podatke z pomočjo elektronskega opazovanja in prisluškovanja iz zraka in vesolja. Italija je leta 1995 skupaj s Francijo izstrelila vojaški izvidniški satelit HELIOS-1A kateremu je leta 1999 sledil še satelit HELIOS-1B. Z dnem, ko je Italija prešla na elektronsko opazovanje in prisluškovanje s pomočjo satelitov je pričela z opuščanjem stacionarnih centrov za elektronsko prisluškovanje. Italijanska vojska je danes prisotna skoraj na vseh kriznih žariščih Evrope, Bližnjega vzhoda in Afrike in temu primerna je tudi dejavnost AISE in RIS.

S ponovnim prihodom na oblast leta 2010 je Predsednik Vlade Viktor Orban dodobra premešal Madžarske obveščevalne službe. Viktor Orban si prizadeva neposredno podrediti vse Madžarske obveščevalne službe. Madžarska Vojaška obveščevalna služba (Katonai Felderítő Hivatal - KFH) ima zelo dolgo tradicijo zbiranja obveščevalnih podatkov s pomočjo Vojaških atašejev. Služba razpolaga z več stacionarnimi centri za za elektronsko prisluškovanje, kot tudi z premičnimi postajami za elektronsko prisluškovanje in opazovanje. Vojaški obveščevalci so prisotni na vseh misijah Madžarske vojske. Posebna pozornost Vojaške obveščevalne službe je v tem trenutku usmerjena v preprečevanje terorizma in ekstremizma, ki je na Madžarskem v porastu. Služba je zelo aktivna v Vojvodini ter Hrvaškem in Sloveniji, kjer se nahaja Madžarska manjšina.

Hrvaška Vojaška varnostna obveščevalna služba (VSOA) ima v svoji pristojnosti Središnjico Elektroničnega Izviđanja – SEI (center za elektronsko izvidovanje). SEI ima po celotni Hrvaški postavljenih več stacionarnih centrov za elektronsko izvidovanje in prisluškovanje, dva od njih sta povezana v sistem ECHELON. VSOA strokovno nadzira in usmerja štabno varnostne organe Hrvaške vojske. Pripadniki VSOA so v sodelovanju s štabnovarnostnimi organi Hrvaške vojske prisotni na vseh misijah v tujini.

4. VERIFIKACIJA HIPOTEZ IN ZAKLJUČEK

Iz analize lahko povzamem naslednje sklepe:

1. Področje dela obveščevalnih služb je dobro urejeno v Avstriji, Italiji in Hrvaškem medtem ko je na Madžarskem opaziti sledi prejšnjega sistema, s tem mislim predvsem to, da je Madžarska zelo zaprta, kar se tiče objave zakonov o obveščevalno-varnostnih službah. V zahodnih demokracijah ima vsaka služba svoj zakon iz katerega črpa zakonsko podlago za delovanje. Je pa res, da so določeni zakoni, ki se nanašajo na organizacije, oblike tajnega delovanja in nadzora pomanjkljivo zapisani. V tolažbo lahko rečem, da je zlasti nadzor dobro urejen.

Na Hrvaškem imajo krovni zakon o obveščevalno-varnostnih službah, ki je eden redkih na razpolago širši javnosti in kot tak je tudi lahko podvržen kritikam. Moram reči, da je zakon dovolj dobro napisan, če upoštevam nadzor, o samih nalogah in metodah dela pa ne zasledimo praktično ničesar. Naloge, metode in struktura Sigurnosno-obaveštajne agencije (SOA) Republike Hrvaške ureja posebna Uredba, ki pa ni javno objavljena.

Italija je Zakon o obveščevalno varnostnem sistemu spremenila leta 2007. S tem zakonom se je zgodilo, da niti Zunanja Obveščevalna služba niti Notranja Varnostna služba nista podrejena nekemu ministrstvu, ampak jih vodi Služba za varovanje informacij (DIS), ki pa je pod neposrednim nadzorstvom Parlamentarnega odbora za nadzor obveščevalno-varnostnih služb in Sveta ministrov.

Za slovensko zakonodajo, pa žal ugotavljam, da OVS še vedno temelji na členih 32-36 ter 85 Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o obrambi, ki jih je nacionalna, še zlasti pa mednarodna pravna praksa, presegla ali pa že kar izključila. MORS se je te zagate verjetno zavedal in jo je poskušal rešiti z Uredbo o OVS MO, vendar pa menim, da sprejetje tega podzakonskega akta ne prispeva k ureditvi OVS. Določbe o delovanju in organiziranju OVS je prav tako treba uskladiti z določbami Zakona o policiji, Zakona o SOVI, Odločbo Ustavnega sodišča o uporabi oblik tajnega delovanja ter s spremembami ZKP-ja. Vendar pa OVS tudi po sprejetju spremembe zakona ne bo imela svojega lastnega zakona, ampak bo zakonsko podlago za delovanje še zmeraj črpala iz »drugega« zakona.

Ti sklepi nam potrjujejo hipotezo, postavljeno v poglavju Namen in cilji raziskave:

- Oblika in temeljne lastnosti političnega sistema vplivajo na lastnosti vojaških obveščevalnih, protiobveščevalnih in varnostnih služb.
2. Oblike organiziranja obveščevalno-varnostnih sistemov so različne, saj ni nekega splošnega vzorca, ki bi ustrezal vsaki državi. Le-ta se namreč organizira v skladu z lastnimi posebnostmi, pri čemer upošteva predvsem mednarodni, politični in geostrateški položaj, stanje, politično ureditev, zunanjo politiko, tradicijo, znanstveno-tehnološke materialne in kadrovske zmožnosti. Nekateri izkušnje kažejo, da pristojnemu organu, ki sprejema strateške odločitve, bolj ustreza centralizirani obveščevalni sistem, medtem ko decentralizirani obveščevalni sistem bolj ustreza predvsem posameznim resorjem. Vsekakor obstajajo prednosti in slabosti obeh oblik.

Države si najpogosteje organizirajo integrirane obveščevalno-varnostne sisteme, v katerih lahko najpogosteje najdemo kombinacijo obeh sistemov. V Avstriji prevladuje predvsem element centraliziranega sistema, kar pomeni, da ima na eni strani eno centralno obveščevalno službo (HNA) in več služb, ki opravljajo protiobveščevalne naloge. V Sloveniji in Hrvaški pa prevladujejo elementi decentraliziranega sistema, saj so obveščevalne službe organizirane po različnih resorjih, ki pa so med seboj povezani.

Glede na povedano lahko rečem, da sem potrdil tudi hipotezo št. 2, ki sem jo postavil na začetku naloge. Ta pravi, da imajo vse štiri države integrirani obveščevalni sistem. V današnjem času smo priča globalnim spremembam na vseh področjih. Iz tega niso izvzete niti obveščevalne službe, tako tiste z dolgoletno tradicijo kot novo nastajajoče.

3. Zmogljivosti Vojaških obveščevalnih, protiobveščevalnih in varnostnih služb se kažejo glede na število zaposlenih v le teh, finančnih sredstvih namenjenih za njihovo delovanje, razvejanosti agenturne mreže, pooblastil in interesa države kako jih uporablja. Iz analize je razvidno, da ima daleč največjo zmogljivost Italijanska Obveščevalna služba AISE, tako po številu kadra kot tudi po finančni plati. Glede na to, da ta služba vsebuje tako civilni kot tudi vojaški del obveščevalne službe je težko potegniti ločnico med njima. Dejstvo pa je, da je ta služba vpletena v vse največje orožarske posle ter protiteroristične in gospodarske aktivnosti v Italiji in širom sveta, kjer vladajo Italijanski nacionalni in vojaški interesi. Služba je bila s pomočjo svojih agentov vpletena tudi pogajanja z Republiko Slovenijo glede izgradnje plinskega terminala v Tržaškem zaliv, torej jo še kako zanimajo tako politične, gospodarske kot tudi vojaške zadeve v Sloveniji.

Republika Avstrija ima glede na število zaposlenih in glede na finančna sredstva, ki so namenjena za delovanje svojih vojaških obveščevalno varnostnih služb, izredno veliko zmogljivost delovanja tako doma kot v tujini. Njihove službe imajo izredno močno razvejano agenturno mrežo na celotnem balkanu, vpletene pa so bile tudi že v dogajanje v Sloveniji. Službi imata izredno dobro razvito mrežo stacionarnih in premičnih centrov za spremljanje radijskega in telekomunikacijskega prometa na področju celotnega balkana in vzhodno evropskih držav.

Hrvaška Vojaška varnostna obveščevalna služba za svoje delovanje, glede na število zaposlenih dobi sorazmerno veliko denarja iz proračuna (primerljivo z zahodnimi državami). Služba ima interes in agenturo, ki deluje tudi v Sloveniji. Vendarle pa se ta služba sooča z vedno večjimi kritikami glede zaposlovanja družinskih članov ter prijateljev v VSOA kot tudi v civilni obveščevalni službi SOA. Ravno tako jo pesti rivalstvo med generalniom direktorjem VSOA in njegovim namestnikom.

Madžarski Vojaški obveščevalni in varnostni službi sta trenutno v reorganizaciji, uradno zaradi dogodkov z romi v letu 2011, ko po mnenju Obrambnega ministra nista dovolj dobro sodelovali z civilnimi službami. Zamenjana sta bila oba generalna direktorja služb. Po mojem mnenju pa gre bolj za podrejanje služb ustrezni politični opciji. Predsednik Madžarske vlade je od nastopa svojega mandata leta 2010 že reorganiziral civilne varnostne obveščevalne službe. Na položaje generalnih direktorjev je postavil preverjene kadre, dva bivša direktorja in bivšega ministra

pristojnega za nadzor nad obveščevalnimi službami pa poslal v pripor zaradi domnevnega zločina proti državi.

Glede na povedano lahko rečem, da sem potrdil tudi hipotezo št. 3, ki sem jo postavil na začetku naloge. Ta pravi da, je zmogljivost Vojaških obveščevalnih, protiobveščevalnih in varnostnih služb Avstrije, Italije, Hrvaške, Madžarske in Slovenije, odvisna od števila zaposlenih, finančnih sredstvih namenjenih za njihovo delovanje, razvejanosti agenturne mreže, pooblastil in interesa države kako jih uporablja. Več sredstev, večja agentura, več pooblastil več kvalitetnih izbranih informacij.

Podatki o Vojaških obveščevalnih službah Avstrijske, Madžarske, Italijanske in Hrvaške vojske, kateri se nahajajo v tej zaključni nalogi, so pridobljeni iz številnih javnih virov, ki so danes na voljo. Številne informacije so potrjene iz več različnih virov, se pa v tej zaključni nalogi pojavljajo tudi podatki, ki jih ni bilo moč preveriti še preko drugega vira. V tej zaključni nalogi so zbrani podatki o osnovnih zmogljivosti sosednjih Vojaških Obveščevalnih Službah. Za bolj podroben vpogled v Vojaške obveščevalne zmogljivosti sosednjih vojaških obveščevalnih služb, bi bilo potrebno vključiti še druge načine zbiranja obveščevalnih podatkov, kot so HUMUNT in SIGINT. Že pri zbranih osnovnih zmogljivostih sosednjih vojaških obveščevalnih služb, je razvidno, da te službe izredno veliko pozornost namenjajo zaščiti lastnih pripadnikov in sredstev, njihova obveščevalno-varnostna osveščenost in kultura pa sta na zelo visoki ravni. Kot zanimivost, za razmislek in preučitev, navajam Italijanski vojaški obveščevalno varnostni sistem, ki sploh nima svoje vojaške obveščevalne službe ampak njihovo delo opravlja civilna obveščevalna služba. Vojaški štabno varnostni organ (RIS) pa ima pooblastila za delo na protiobveščevalno-varnostnem področju v Italijanski vojski.

LITERATURA

1. Škrlj, Gorazd (2005). Vloga obveščevalno-varnostnih služb v boju proti mednarodnemu terorizmu. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
2. Rebernik, Matej (2010). Primerjava med Obveščevalno varnostno službo Ministrstva za obrambo republike Slovenije in obveščevalnimi organi Slovenske vojske. Diplomsko delo. Maribor: Fakulteta za varnostne vede.
3. Globočnik, Nataša (2010). Zunanji nadzorni mehanizmi nad delom varnostnih služb policije v republiki Avstriji. Bilten Slovenske vojske 12 (3): 161-174.
4. Črnčec, Damir (2010). Sodobni izzivi nadzora nad obveščevalnimi službami. Bilten Slovenske vojske 12 (3): 143-160.
5. Babos, Tibor (2003). Regulating the intelligence system and oversight in the Hungarian constitutional democracy. Naval postgraduate school, Monterey, California.
6. Tibor BABOS, 2004: Vision of a new Hungarian Intelligence Architecture, —Geneva.
7. Kolenc, Marjan (2008). Parlamentarno nadzorstvo nad obveščevalno-varnostnimi službami Republike Hrvaške. Magistrsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
8. Videtič, Branko (2006). Primerjalna analiza obveščevalnih sistemov Rusije, Hrvaške, Nemčije in Slovenije. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
9. Andreja SAVIĆ, Milan DELIĆ, Mladen BAJAGIĆ, 2002: Bezbednost sveta: od tajnosti do javnosti.

VIRI

10. Sigurnosno-obaveštajni sustav u Hrvatskoj. http://hr.wikipedia.org/wiki//sigurnosno-obavje%C5%A1tajni_sustav_u_hrvatskoj (17.1.2012).
11. Vojna sigurnosno - obavještajna agencija. http://hr.wikipedia.org/wiki/Vojna_sigurnosno-obavje%C5%A1tajna_agencija (17.1.2012).
12. Sigurnosno-obaveštajna agencija. http://hr.wikipedia.org/wiki//sigurnosno-obavje%C5%A1tajna_agencija (17.1.2012).
13. Sigurnosno-obaveštajna agencija. <https://www.soa.hr/hr/> (20.3.2012).
14. Nemzetbiztonsagi Szakszolgalat. <http://www.nbsz.gov.hu> (18.1.2012).
15. Alkotmányvédelmi Hivatal. <http://www.ah.gov.hu/index.html> (19.1.2012).
16. Katonai Biztonsagi Hivatal. <http://kfh.hu/> (17.1.2012).
17. Katonai Felderito Hivatal. <http://www.kbh.gov.hu/> (14.1.2012).
18. Informacios Hivatal. <http://www.mkih.hu/> 15.1.2012).
19. Bundesministerin für Inneres. http://www.bmi.gv.at/cms/bmi_verfassungsschutz/meldestelle/ (15.1.2012).
20. Bundesministerin für Inneres. http://www.bmi.gv.at/cms/BMI_Verfassungsschutz/start.aspx (15.1.2012).
21. Bundesministerin für Inneres. http://de.wikipedia.org/wiki/Bundesamt_f%C3%BCr_Verfassungsschutz_und_Terrorismusbek%C3%A4mpfung (15.1.2012).
22. Heeresnachrichtenamt. http://www.acipss.org/old/intelligence/beitraege/bound_to_cooperate/current_organizations.htm (16.1.2012).
23. Heeresabwehramt. <http://en.wikipedia.org/wiki/Heeresnachrichtenamt> (16.1.2012).
24. Agenzia Informazioni e Sicurezza Esterna. <http://www.sicurezza nazionale.gov.it> (12.1.2012).

25. Servizio per le Informazioni e la Sicurezza Democratica.
http://en.wikipedia.org/wiki/Servizio_per_le_Informationi_e_la_Sicurezza_Democratica (11.2.2012).
26. Dipartimento delle Informazioni per la Sicurezza. <http://www.sicurezzanazionale.gov.it> (12.1.2012).
27. Agenzia Informazioni e Sicurezza Interna. <http://www.sicurezzanazionale.gov.it> (12.1.2012).
28. Servizio per le Informazioni e la Sicurezza Militare.
http://en.wikipedia.org/wiki/Servizio_per_le_Informationi_e_la_Sicurezza_Militare (11.2.2012).

SEZNAM SLIK

- Slika 1: Avstrijski obveščevalno varnostni sistem (Vir: <http://www.bmi.gv.at/>, 2012).
- Slika 2: Italijanski obveščevalno varnostni sistem (Vir: <http://www.sicurezzanazionale.gov.it>, 2012).
- Slika 3: Hrvaški obveščevalno varnostni sistem (Vir: <https://www.soa.hr/hr/>, 2012).
- Slika 4: Madžarski obveščevalno varnostni sistem (Vir: Babos, Tibor, 2003).

SEZNAM TABEL

- Tabela št.: 1: Madžarske obveščevalno varnostne službe (Vir: <http://www.ah.gov.hu>, 2012).
- Tabela št. 2: Pregled strukture obveščevalno varnostnih sistemov (Vir: Peterca, 2012).
- Tabela št. 3: Pregled funkcij in pooblastil vojaških obveščevalno-varnostnih služb (Vir: Peterca, 2012).
- Tabela št. 4: Pregled strukture vojaških obveščevalnih služb (Vir: Peterca, 2012).
- Tabela št. 5: Pregled finančnih sredstev in števila zaposlenih (Vir: Peterca, 2012).

SEZNAM GRAFOV

- Graf št.: 1: Razmerje med zaposlenimi v Vojaških obveščevalnih službah in njihovih proračunskih sredstvih (Vir: Peterca, 2012).

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

- AbwA - Heeresabwehramt – Avstrijska Vojaška varnostna služba
- AH - Alkotmányvédelmi Hivatal – Madžarski Urad za varovanje ustave
- AISE - L'Agencia informazioni e sicurezza esterna - Zunanja obveščevalno varnostna agencija
- AISI - Agenzia Informazioni e Sicurezza Interna Obveščevalna agencija za notranjo varnost
- BVT - Bundesamt fuer Verfassungsschutz und Terrorismusbekämpfung - Zvezni urad za zaščito ustave in zatiranje terorizma
- CIDE - Centro Informazioni e Difesa Elettronica – Obveščevalni center za elektronsko obrambo
- CISR - Comitato interministeriale per la sicurezza della Repubblica - Svet ministrov za obveščevalno – varnostne zadeve
- COPASIR - Comitato Parlamentare di Controllo per i Servizi di Informazione e Sicurezza e per il Segreto di Stato - Parlamentarni odbor za nadzor obveščevalno-varnostnih služb
- DIS - Compiti del Direttore generale - Služba za varovanje informacij
- HNaA - Heeresnachrichtenamt – Avstrijska Vojaška obveščevalna služba
- IH - Információs Hivatal – Madžarska Obveščevalna služba
- KBH - Katonai Biztonsági Hivatal – Madžarska Vojaška varnostna služba
- KFH - Katonai Felderítő Hivatal – Madžarska Vojaška obveščevalna služba
- MORH - Ministarstvo obrane Republike Hrvatske – Ministrstvo za obrambo Republike Hrvaške
- NaGrp - Gruppe für Nachrichtenwesen – Avstrijska Obveščevalna skupina
- NBSZ - Nemzetbiztonsági Szakszolgálat – Madžarska Posebna služba za nacionalno varnost
- NSA - National Security Agency – Agencija za nacionalno varnost
- OA - Obaveštajna Agencija – Obveščevalna agencija
- OVS - vojaška obveščevalno varnostna služba Ministrstva za obrambo
- POA - Protivobaveštajna Agencija – Protiobveščevalna Agencija
- RIS - Reparto Informazioni e Sicurezza - Vojaški obveščevalno – varnostni oddelek
- SEI - Središnjica Elektroničkog Izviđanja – center za elektronsko izvidovanje
- SISDE - Servizio per le Informazioni e la Sicurezza Democratica
- SISMI- Servizio per le Informazioni e la Sicurezza Militare- Vojaška obveščevalno varnostna služba
- SOA - Sigurnostno-obaveštajna Agencija – Varnostno-obveščevalna agencija
- UCIGOS - Ufficio Centrale Investigazioni Generali e Operazione Speciali - protiteroristična obveščevalna služba
- USKOK - Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta – Urad za preprečevanje korupcije in organiziranega kriminala
- UVNS - Ured Vijeća za nacionalnu sigurnost - Urad Sveta za nacionalno varnost
- VNS - Vijeće za nacionalnu sigurnost - Svet za nacionalno varnost
- VSA - Vojna Sigurnostna Agencija – Vojaška Varnostna Agencija
- VSOA - Vojno Sigurnostno-obaveštajno Agencijo – Vojaška varnostno-obveščevalna agencija
- ZSIS - Zavod za sigurnost informacijskih sustava - Zavod za varnost informacijskih sistemov
- ZSSR – Zveza Sovjetskih Socialističnih Republik

IZJAVA O AVTORSTVU

IZJAVA O AVTORSTVU ZAKLJUČNE NALOGE

Kandidat / Slušatelj (čin ime in priimek) stotnik Vincenc Peterca izjavljam, da sem avtor/ica zaključne naloge z naslovom Zmožljivosti vojaških obveščevalnih, protiobveščevalnih in varnostnih služb sosednjih držav, ki sem jo napisal pod mentorstvom majorja Grbec Jožeta.

S svojim podpisom zagotavljam da:

- je zaključna naloga izključno rezultat mojega lastnega dela,
- so vsa dela in mnenja drugih avtorjev, ki jih uporabljam v zaključni nalogi, navedena oziroma citirana v skladu s SOP ŠČ za izdelavo in oblikovanje zaključne naloge na ŠČ,
- se zavedam, da je plagiatorstvo kaznivo po Zakon-u o avtorskih in sorodnih pravicah, (uradno prečiščeno besedilo – ZASP UPB3, Uradni list RS, št. 16/2007, z dne [23. 2. 2007](#)), prekršek pa podleže tudi ukrepom disciplinske odgovornosti v skladu z Zakonom o obrambi in Pravili službe v Slovenski vojski,
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo zaključno nalogo in moj status v Slovenski vojski.

S podpisom se odrekam vsem materialnim pravicam v zvezi z zaključno nalogo in dovoljujem uporabo zaključne naloge v študijske namene.

V Mariboru, dne _____

Podpis: _____